

373.31(082)

178 Міністерство освіти і науки України
Криворізький державний педагогічний університет
Кафедра педагогіки і психології

*ПРОБЛЕМИ ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ
РЕФОРМУВАННЯ ШКОЛИ*

**Збірник наукових та науково-методичних праць
викладачів кафедри педагогіки і психології
Криворізького державного педагогічного університету**

Випуск 3

*Присвячено 75-річчю
Криворізького державного
педагогічного університету*

**Кривий Ріг
2005**

ФОРМУВАННЯ ПРАКТИЧНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК У КОНСТРУКТОРСЬКО-ХУДОЖНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Трофанова М. П., Бикова М. В.

У статті розкриваються можливості уроків трудового навчання в формуванні практичних умінь і навичок молодших школярів у їх конструкторсько-художній діяльності.

In article opening possible the lessons of working studied in formation practical activity (skill) and customs of junior schoolchildren in them constructor and artistic activity.

Актуальність досліджуваного питання багатогранної проблеми зумовлена вимогами законодавчих документів про освіту в Україні, в яких поставлено перед сучасною школою важливе завдання: озброїти учнів уміннями здобувати нові знання, опановувати уміннями і навичками реалізовувати їх у практичній діяльності.

Дослідженнями учених-психологів, педагогів І. Бега, Г. Костюка, В. Крутецького, Ю. Бабанського, М. Данилова, І. Лернера, О. Савченко, В. Скаткіна, Т. Шамової та ін. встановлено, що сформованість умінь і навичок у школярів є найважливішою умовою успішного навчання і розвитку особистості.

Видатний вітчизняний учений-педагог В. Сухомлинський вважав, що кожен учень за роки навчання в школі повинен обов'язково оволодіти такими загально-навчальними уміннями:

- спостерігати явища навколишнього світу;
 - думати, зіставляти, порівнювати, протиставляти, знаходити незрозуміле, дивуватися;
 - висловлювати міркування про те, що учень бачить, спостерігає, думає, робить;
 - слухати вчителя і водночас занотовувати зміст його розповіді та ін.
- [5, с. 246].

За визначенням академіка С. Гончаренка, "уміння" – це здатність належно виконувати певні дії, а "навички" – це автоматизована ланка цієї

діяльності. [2, с. 221]

Уже з перших уроків у процесі опанування навчальним матеріалом учні оволодівають комплексом умінь і навичок.

До них відносяться:

1. Попереднє планування трудових дій (усвідомлення розуміння призначення виробу, його конструктивних особливостей, розчленування трудового процесу на види робіт, визначення строків їх виконання), планування колективної роботи.

2. Підготовчі роботи, що передбачають наявність необхідних інструментів, пристосувань, матеріалів, документації про перевірку готовності інструментів до використання, їх налагодження; раціональну організацію робочого місця.

3. Виконання складеного плану розмічання на матеріалі, обробки матеріалів, оволодіння правильними прийомами роботи з інструментами в процесі виготовлення деталей, підготовки складання і оздоблення виробів.

4. Оволодіння початковими елементами культури виробництва і дотримання правил особистої гігієни праці, вміння працювати акуратно, економити матеріали, зусилля, час.

5. Формування політехнічних понять, умінь застосовувати в трудовій діяльності знання, отримані під час вивчення інших предметів.

Результативність навчальної діяльності молодших школярів на уроках трудового навчання, сформованість практичних знань та умінь у значній мірі залежить від вибору учителем типу уроку, зокрема уроків формування умінь і навичок, застосування умінь і навичок, та перевірки знань умінь і навичок; використання активних методів трудового навчання: пояснювально – ілюстративних, інструктивно – репродуктивних, особистісно орієнтовного, диференційованого тощо.

Підкреслимо, що практична робота по формуванню конструкторських умінь і навичок буде ефективною за таких педагогічних умов:

- диференціації такого педагогічного керівництва, яке ґрунтується на діагностиці готовності дітей до оволодіння конструктивно-художніми, практичними уміньми і навичками;

- створення ситуацій проблемного пошуку з урахуванням інтелектуального рівня школяра, атмосфери змагальності, доброзичливості.

Пропонуємо етапи орієнтованого конспекту уроку трудового навчання, в якому розкрито його можливості у формуванні конструкторських умінь (за програмою Тименка В. П. – 4 клас).

Тема: Виготовлення іграшкового комп'ютерного обладнання з картону (2 год).

Мета: Розкрити учням суть понять “креслення”, “ескіз”. Вчити розрізняти та наносити лінії креслення. Удосконалити вміння здійснювати побудову елементів геометричних фігур за допомогою креслярських інструментів. Розвивати креслярські вміння під час виготовлення макету комп'ютерного обладнання за ескізом. Формувати інтерес до професій типу “людина – знакові системи”.

Об'єкт праці: іграшковий комп'ютер.

Обладнання: зразок ескізу виробу, зразок іграшкового комп'ютерного обладнання; простий олівець, лінійка, аркуш паперу в клітинку, гумка.

Тип уроку: Урок формування умінь і навичок.

Етапи уроку:

Актуалізація опорних знань.

Діти, у другому класі ви отримали знання з графічної грамоти.

Розгляньте таблицю “Лінії креслення”, поміркуйте і дайте відповіді на питання:

1. Які лінії креслення ви знаєте? Визначить їх призначення (суцільна основна: лінія надрізування, прорізування, відрізування; тонка суцільна: розмірна і виносна, визначає розмір деталей чи виробу. Сьогодні ознайомимося з штрих пунктирною лінією з двома точками. Це осьова лінія. У розробці ескізу, креслення використовують лінії невидимого контуру – штрихову. Вони вказують на місця нанесення клею. З лицьової сторони зображена суцільна штрихова, на зворотньому боці – з пропусками.

Знання про лінії креслення закріпите при виготовленні з картону іграшкового комп'ютера. У кого є комп'ютер? Яка його роль у діяльності людини?

2. Де використовуються знання про лінії креслень (у конструюванні машин, житлових споруд, пошиття одягу, взуття тощо).

3. Люди яких професій конструюють машини, житло, одяг?
(Креслярі, конструктори).

4. Які знання треба мати людям світу професій “людина – знакові системи” (Про ескіз, креслення, конструювання, лінії креслення).

Ваші відповіді в основному правильні. Однак треба знати більше: будь-який предмет, що виготовляють, можна намалювати, сфотографувати, описати словами. Цього недостатньо. Для його виготовлення треба зробити креслення.

– Що таке креслення?

Це зображення предмета, виконаного за допомогою креслярських інструментів (лінійки, кутника, циркуля, олівця в певному масштабі, з точним дотриманням розмірів). Креслення показують дані про форму, розмір, матеріали виробу.

– Що таке ескіз?

Це разовий конструкторський документ, виконаний від руки, який містить дані про форму предмета, його розміри, а також матеріали, з яких виготовлений предмет.

– Доведіть, від чого залежить якість роботи кресляра, конструктора?

Від знання і техніки креслення, умовних позначень, тобто ліній креслення. А ще від терпеливості, уміння доводити справу до кінця, високої відповідальності за дотримання державного стандарту при розробці технічної документації. (Щоб не потерпів аварії сконструйований літак, не зруйнувався будинок... Продовжить, діти, приклади).

Самостійна робота в конструкторських групах

Визначивши, що входить у комплект іграшкового комп'ютерного обладнання (монітор, клавіатура, мишка, блок живлення), розкривши зміст вказаних понять, учитель пропонує учням розділитись на 3 групи і вибрати

свого керівника конструкторської групи. Керівникам групи вручаються технологічні картки. Користуючись ними, учні роблять креслення визначених деталей іграшкового комп'ютерного обладнання:

– перша група креслить розгортку монітора на аркуші зошита в клітинку;

– друга група здійснює креслення мишки, блоку живлення;

– третя група креслить розгортку клавіатури.

Практична робота

1. Мотиваційна установка до виготовлення макета.

– Діти, слово комп'ютер вам відоме. А конструювання у перекладі з латинської мови означає створювати, будувати. Перед тим, як на заводі приступають до виготовлення певного виробу, його потрібно сконструювати. Люди яких професій виконують цю роботу? (Креслярі).

Виготовлення точних копій діючих машин, літаків, кораблів і комп'ютерів, тільки меншого розміру, називається *моделюванням*.

Моделі бувають рухомі, діючі. Вони мають властивості рухатись, літати, плавати.

Нерухомі, недіючі моделі передають тільки форму. Вони називаються *макетами*.

Як креслярі ви вже виготовили розгортки деталей комп'ютерного обладнання. Яку професію вам треба опанувати, щоб виготовити макет іграшкового комп'ютера? (Конструктора).

2. Алгоритм трудових дій виготовлення іграшкового комп'ютера.

1. На основний матеріал (тонкий картон) перенести розгортки деталей і вирізати їх.

2. Під лінійку тупим кінцем ножиць чи скальпелем зробити натиск (надріз) по лініях згину, сформувати ребро жорсткості.

3. Зробити пробне складання виробу (однієї деталі, наприклад, мишки).

4. Скласти і з'єднати деталі іграшки.

5. Сформувати макет іграшкового комп'ютера, забезпечити його дизайн.

Зауважимо: під час виготовлення іграшкового комп'ютера повторюються і закріплюються вміння користуватись інструментами, правила техніки безпеки, економно використовувати матеріали.

Дослідження, шкільна практика підтверджують, що активізація можливостей уроків трудового навчання дозволяє вчителю через зміст, методи, організаційні форми, дидактичні засоби, творче використання наукової спадщини, доробок передового досвіду досягти поставленої мети у формуванні і практичному втіленні набутих знань, умінь і навичок школярами.

Література:

1. *Державний стандарт початкової загальної освіти.* – К., 2000.
2. *Гончаренко С. І. Український педагогічний словник.* – К., 1997. – 376 с.
3. *Пономарьова Р. О. Про шляхи формування в молодших школярів узагальнених умінь виконувати трудові завдання.* /У кн.: *Психологія навчання й виховання.* – К., 1964. – 212 с.
4. *Савченко О. Я. Дидактика початкової школи.* – К., 1997. – 415 с.
5. *Сухомлинський В. О. Павлівська середня школа //Вибрані твори в 5-ти томах.* – Т. 4. – К., 1977.

РОЗВИТОК УЯВИ ТА ФАНТАЗІЇ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ В ПРОЦЕСІ СПІЛКУВАННЯ З ОДНОЛІТКАМИ

Васюк Л. С.

Стаття присвячена розвитку уяви та фантазії молодших школярів у сучасній загальноосвітній школі; подається ряд засобів, що допомагає скорішому розвитку уяви та фантазії.

The article is devoted to development of imagination and fantasy of junior schoolchildren at secondary general school; a number methods meant to develop of imagination and fantasy are suggested in the article.

Сучасні соціально-економічні умови спонукають систему освіти приділяти більше уваги проблемам творчості й формування якостей творчої особистості у процесі навчання та виховання.